

p r i o p ć e n j a

Mirko Polgär

ISTINSKI HUMANIZAM JEDNE BOLNICE

Dobro poznata engleska izreka tvrdi: »Love is made of tiny gestures« - »Ljubav je satkana od sitnih kretnja.« - Prava ljubav dokazuje se i otkriva upravo u prividno sitnim činjenicama, ali koje mnogo znače. Kakav je stav društva prema ljudima, najbolje se upoznaje na činjenicama kako to društvo postupa s ljudima koji su pali na »teret« društva, kako pristupa začetoj djeci u majčinu krilu, kako se brine za ranjene i osakaćene, kako njeguje bolesnike, posebno, kako njeguje neizlječive bolesnike, kako poštuje starce i starice koji se opraštaju od zemaljskoga života.

Od 2. srpnja do 2. kolovoza 1987. imao sam već po treći put priliku kroz jednomjesečni dušobrižnički rad u Edinburškoj kraljevskoj bolnici (Royal Infirmary of Edinburgh) doživjeti istinski humanizam u krugu te posve svjetovne, državne bolnice. Uz dosadašnje izvještaje (vidi: *Obnovljeni život*, Zagreb, 1986, br. 2, str. 163-166 i 1987, br. 1, str. 75-82) rado nadovezujem i ovaj treći izvještaj uz milu pratnju doživljene istine da je ljubav satkana od sitnih kretnja.

Počinjem s mojim približavanjem Edinburghu. Upravo sam na londonskom aerodromu prošao kroz carinsku kontrolu. Obraćam se nekom mladom službeniku da me uputi na ulaz broj 5 za odlazak u Edinburgh. On se nasmiješi, diže se sa svojeg mjesta i reče: »Pođimo zajedno.« Aerodrom vrvi od putnika, a ulaz broj 5 nije baš tako blizu. Na kolicima vozim svoj kovčeg i torbu, a službenik me vodi kroz labirint hodnika i gužvu putnika. Usput razgovaramo. Ne mogu se oteti dojmu da je taj službenik revan, praktičan katolik irskoga podrijetla koji već po mojoj odjeći prepoznaje da sam rimokatolički svećenik i da mi stoga tako ljubazno pomaže. Doznajem, međutim, da je on anglikanac, Englez, a da mu je ime Philip Moore. Zanimljivo! Rimokatolički krsni list nije jedino mjerilo ljudskosti! Uz dopuštenje ljubaznog aerodromskog službenika objašnjavam etimologiju njegova imena »Philip« = »Konjoljub«, prema grčkim riječima *philéo* + *hi'pos* (ljubim + konj). Ako on ima srca i za konje, koliko će više ljubiti ljude! Da, istinita je engleska poslovice: »Ljubav je satkana od sitnih kretnja.«

Let od Londona do Edinburgha traje samo sat i deset minuta. Na aerodromu me čeka isusovački kućni poglavar i jedan postariji isusovački brat pomoćnik. Župnik

sada boravi u Irskoj. Daje ondje duhovne vježbe, iako je po narodnosti Englez. U redovničkoj zajednici djeluje već 16 godina o. De Senespleda, isusovac iz Španjolske, koji je u Edinburghu redoviti katolički dušobrižnik. Svi smo mi djeca jednog te istog Oca nebeskog, braća u Isusu Kristu. To je razumljivo za našu katoličku redovničku zajednicu. No, ugodno iznenađuje činjenica da Kraljevska bolnica u Edinburghu ne pravi nikakvih razlika između bolničkog osoblja koje se brine za zdravlje ljudskoga tijela i dušobrižnika različitih vjera koji se brinu za ljudske duše. Ubrzo sam o tome imao konkretne dokaze.

Već 3. srpnja preuzimam dušobrižničke dužnosti, dobivam bolničku »piskalicu« (»bleeper«) i obilazim bolnicom. Žao mi je što nema više starog, srdačnog vratara **Johna**. Otišao je u mirovinu. Redom posjećujem bolničke odjele. U odjelu broj 10 vidim jednog policajca pred zasebnom bolničkom sobom koja je rezervirana samo za jednog bolesnika. Pitam policajca: »Smijem li vidjeti bolesnika?« On odgovara: »Izvolite!« Otvaram vrata. Vidim unutra drugog policajca koji sjedi na stolici, a bolesnik, muškarac tridesetih godina, leži na krevetu. Pitam toga drugog policajca: »Smijem li se obratiti bolesniku?« On odgovara: »Izvolite!« Tada se obraćam bolesniku: »Katolički sam svećenik. Jeste li možda katolik?« »Nisam«, odgovara bolesnik. Postavljam iduće pitanje: »Smijem li Vam dati Božji blagoslov?« On odgovara: »Možete.« Pred dvojicom policajaca koji ga čuvaju, uzdignuvši ruke, činim znak sv. križa izgovarajući riječi iz rimskog obrednika: »Blagoslovio te svemogući Bog, Otac i Sin i Duh Sveti. Amen.« Nisam pitao ništa: ni zašto policajci čuvaju onog čovjeka, ni što je onaj bolesnik učinio. Svećenik nije ni policajac, ni sudac istražitelj. Dušobrižnik mora pokazivati ljudima put prema Bogu i u tome im pomagati. Ta se svećenikova služba priznaje i poštuje u Kraljevskoj bolnici u Edinburghu, ali se nikome ne nameće. Nakon dva dana ponovno sam navratio svojem nepoznatom prijatelju što ga čuvaju dvojica policajaca. Naišao sam na jednako iskreno razumijevanje i poštovanje ljudskog prava da u svim životnim prilikama **Dude** u vezi s Bogom. Ponovno sam onome čovjeku, nekatoliku, dao blagoslov. Posjetio sam ga i treći put - 14. srpnja - i dao mu blagoslov. Kad sam nakon toga došao u odjel broj 10, nije tu više bilo ni policajaca, ni onog meni nepoznatog, dragocjenog čovjeka. No, potkraj srpnja, opet sam našao jednog policajca kako sjedeći čuva stražu pred onom zasebnom sobom u 10. odjelu. I taj mi je policajac dopustio da uđem u zasebnu sobu u kojoj je bio drugi policajac i drugi, nepoznati i dragocjeni čovjek. Organi sigurnosti dali su *mi* potpunu slobodu da se obratim njihovom zatočeniku. No taj čovjek, nekatolik, nije **želio** primiti Božji blagoslov od katoličkog svećenika. Poštujući njegovu slobodu, lijepo sam ga pozdravio i otišao.

Posjećivao sam i druge bolesnike koji su, međutim, bili izolirani zbog bolesti, a ne zbog društvene odgovornosti. Njima sam svakoga dana donosio sv. pričest. Bile su to dvije osobe u izoliranom odjelu za presađivanje koštane srži i dvije osobe u izoliranom odjelu za presađivanje bubrega. Najprije u predsoblju perem ruke vodom i nekom crvenkastom smjesom, stavljam na svoje cipele papirnate papučice, a na glavu papirnatu kapu, oblačim ogrtač koji se veže odostraga. Zatim ulazim u izolirani odjel, dajem bolesnicima sv. pričest te, izišavši u predsoblje, skidam sa sebe izolacijsku odjeću i obuću, stavljam ih u posebnu spremnicu za otpatke, ponovno perem ruke vodom i onom crvenkastom smjesom, a brišem ih papirnatim ručnikom koji također stavljam u spremnicu za otpatke pa odlazim drugim bolesnicima. Imao sam sreću da se stanje svim mojim izoliranim bolesnicima osjetno popravilo. Kada sam odlazio iz Edinburgha, ostala je u izolaciji samo jedna žena srednjih godina, a i njoj se stanje tako popravilo da je za koji dan imala biti puštena iz izoliranog odjela.

Nedjelja 12. srpnja. Rano ujutro odnio sam sv. pričest bolesnicima u izoliranim odjelima. Zatim sam u župnoj crkvi služio sv. misu i održao propovijed za župljane.

Malo je nas svećenika, a vjernika je sve više. Stoga mi »mlađi« od preko šezdeset godina nedjeljom služimo po dvije sv. mise. Malo sam odahnuo nakon poslijepodneve sv. mise koju sam u bolničkoj kapelici služio za bolničko osoblje, pokretne bolesnike i za više od 30 teško pokretljivih pacijenata koje su na kolicima dovezli velikodušni pomagači. Vratio sam se u redovničku kuću. Tad me zovne bolnička piskalica: »Četverogodišnja djevojčica, katolkinja, Michael Louise, leži u odjelu za hitnu pomoć.« Odgovaram: »Dolazim odmah.« U glavi mi se rađa misao: »Katolkinja, Michael Louise! - Je li mala Francuskinja?« Trčim iz kuće do prvoga prometnog svjetla pred kojim se upravo zaustavio auto. Kucam na vrata automobila. Gospođa, uz koju sjedi pas, povlači prozor na ulaznim vratima. Govorim brzo: »Molim, možete li me povesti do odjela za hitnu pomoć? Četverogodišnjoj djevojčici potrebna je hitna pomoć.« »Izvolite ući!«, odgovara gospođa. Pas, koji sjedi uz gospođu, diže glavu i reži. Gospođa daje zapovijed psu i on se povlači na podnožje sjedala i tu legne do mojih nogu, a ja zauzimam njegovo mjesto. Dušom mi prostruji misao: »Isus je Dobri Pastir. Ti si samo njegov mali ovčarski pas. Brini se za njegove ovce i janjce!« Za nekoliko minuta eto nas kod bolničkog ulaza za hitne slučajeve. Hitam u operacijski odjel. Na operacijskom stolu leži mala Michael Louise. Pala je s petoga kata i odmah su je dovezli u bolnicu. Bolničarka joj briše krv s čela i lica. Mala ima još otvorene oči. Držeći se obavijesti da je djevojčica katolkinja, žurim se da joj dam sakrament potvrde u smrtnoj opasnosti. Bolničarka me zatim vodi u govorionicu br. 3 u kojoj čekaju majka i baka male Michael Louise. Izražavam svoju sućut majci i baki i, za svaku sigurnost, pitam ih je li djevojčica krštena. »Nije!« »A kada ste je prevezli u bolnicu?« »Prije pet-šest minuta.« »Oprostite, odmah ću se vratiti!« Žurim se u operacijsku dvoranu. Pod uvjetom da je djevojčica još živa podjeljujem joj sakrament krštenja i potvrde. Zatim se vraćam majci i baki nastradale djevojčice i saznajem da roditelji nisu vjenčani, da su čekali s djetetovim krštenjem da bi mala bolje razumjela značenje sv. krštenja. Rekli su da majka ima još jedno dijete, usvojenog sina, koji još nije kršten. Ne pitam ništa o narodnosti oca - je li Francuz ili Englez ili Škot - nego majci upravljam samo ovo pitanje: »Postoji li neka zapreka da se vjenčate? Jeste li ste se Vi ili Vaš suprug vjenčali s nekom drugom osobom?« »Ne. Slobodni smo.« Dajem im savjet da se majka vjenča s ocem svojega djeteta, a da usvojenog sina što prije dade krstiti. Zatim ih molim da kleknemo i da se pomolimo za Božji blagoslov na njihovu obitelj. Prihvaćaju savjet. Klečimo i molimo: »Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...« Majčine i bakine oči pune su suza. Zatim se dižemo i opraštamo se. Vraćam se u župnu crkvu obuzet mišlju kako Bog po smrti nevine djevojčice opominje roditelje na istinsko proživljavanje svojega kršćanstva.

Trinaesti srpnja. Upravo je prošla ponoć. Budi me bolnička piskalica: hitan poziv u 47. odjel. Trčim kraj službe sigurnosti, dižem ruku na pozdrav i hitam u odjel na treći kat. Dobro razvijena žena od 41 godine teško diše u nesvijesti, guši se. Odmah joj dajem sakrament pokore, bolesničku pomast, papinski blagoslov. Pred mojim očima ona prestaje disati, umire. Bolničarka kardiološke struke zaustavlja aparat koji je bolesnici pomagao u disanju. U odjel za intenzivnu njegu ulazi pokojničina rodbina, a mene odvođe u govornicu. Tek sam se kratko pomolio za pokojnicu kad k meni dovede tužnu rodbinu: majku, sina i kćerku te brata i sestru pokojnice. Klečeći molimo desetku krunice za njezinu dušu. Opraštam se od rodbine, a onda zahvaljujem liječniku i bolničarkama što su me pozvali na vrijeme. Prolazeći kraj sigurnosne službe pozdravljam trojicu policajaca koji se zanimaju za hitni slučaj. Jedan od njih vozio me je lanjske godine usred noći u svojem autu do najudaljenijeg odjela bolnice da duhovno pomognem jednoj starici majci na umoru. Zahvaljujem im na suradnji u najuzvišenijem ljudskom pothvatu: u spašavanju duša. Moju zahvalu trojici članova nisu činile

samo riječi uljudnosti, nego je to bilo glasno izrečeno osobno uvjerenje: »Bog nas neće pitati ni za novac, ni za moć i vlast, nego samo to jesmo li sve svoje sposobnosti iskoristili na vremenito i vječno dobro ljudi.«

Četrnaesti srpnja. Danas je spomendan sv. Kamila Lellisa, vojnika, a kasnije svećenika i sveca koji se sav posvetio njezi bolesnika, i po kojemu je ustanova »Crvenoga križa« dobila i svoje ime i svoje uzvišeno nadahnuće. Treći i posljednji put posjetio sam svojeg nekatoličkog zatvorenika u zasebnom odjelu broj 10 i, uz dopuštenje dvojice policajaca, dao mu blagoslov. - Danas sam imao priliku za duži osobni razgovor s jednim mladim liječnikom iz Škotske, građaninom Velike Britanije. Kada sam mu se predstavio, uz uzvratno predstavljanje on je napomenuo da je agnostik i da vjeruje samo ono što vidi. Zapitao sam ga je li mu poznato Aristotelovo razmišljanje o Bogu kao prvom uzroku svih stvari, kojega, doduše, ne vidimo očima, ali do kojega dolazimo razumskim zaključivanjem. Citirao sam mladom liječniku dobro poznatu filozofsku izreku prvaka grčke filozofije što ju je napisao u desetoj knjizi *Ti Metaphysikš: deiaga einai archen toiauten hes he ousi'a enérgeia* - »Treba, dakle, da je početak takav čija je bit energija.« - Okružen bolničarkama, mladi liječnik odgovorio je da mu je Aristotel posve nepoznat. Jedva sam vjerovao svojim ušima. Osjetio sam da se mladać ruga. Smatrao sam da će biti bolje da ne gubim vrijeme s tim mladim doktorom dok on kao mladi pijetao kukuriče pred kokošima. Posjetio sam nekoliko pacijenata, a onda se opet našao s tim liječnikom. Rekao sam mu: »Sada smo sami. Ako želite, možemo nasamo govoriti o problemu vjere.« Ispričao se zbog svojega prijašnjeg vladanja: »Oprostite. Šalio sam se.« Odgovorio sam mu: »Razumijem. Ipak ima stvari koje valja ozbiljno razmotriti; ima stvari s kojima se ne zbijaju šale. Mi smo ljudi, razumna i slobodna bića. Kada se postavlja pitanje postoji li Bog, to jest onaj koji je prvi uzrok svega, ili, kako Aristotel kaže: *Td proton kinoin akineton én* - »Prvi nepokrenuti Pokretač«, onda je na mjestu da o tome problemu ozbiljno razmišljamo. Životinje nemaju razuma, nemaju slobodne volje. Mi ljudi imamo i razum i slobodnu volju i naša je osobna odgovornost da nađemo odgovor na pitanje Božje opstojnosti. Liječnik je sada bio ozbiljan. Rekao je da je Židov, da mnogo čita o istočnim religijama: budizmu, hinduizmu, šintoizmu. Odgovorio sam mu da je dobro što proučava istočne religije, iako su one u praksi često natrunjene mnogobožičkim elementima. Bilo bi bolje da produbi svoje poznavanje monoteizma, posebno židovske religije i kršćanstva. Dodao sam da nije dovoljno ni samo teoretsko priznavanje Boga, nego da je potrebna osobna praksa čovjeka-vjernika. Odgovorio mi je da on voli praviti ciničke primjedbe. Primijetio sam: »Možda Vam nije poznato da riječ 'cinik' dolazi od grčke riječi *kyon, kynés*. a znači 'pas'. Bolje je za Vas da ne budete cinik, nego čovjek koji iskreno i ozbiljno traži istinu i prihvaća je s ljubavlju.« Naš je daljnji razgovor tekao u međusobnom razumijevanju i poštovanju. Rastali smo se srdačno stišćući ruke jedan drugome. - Žuro sam se tada, jer sam imao večernju sv. misu u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova. Svojega mladog prijatelja preporučio sam ljubavi utjelovljenog Boga i našeg Spasitelja, Isusa Krista. - Još sam jednom, potkraj srpnja, imao priliku za osobni razgovor s mladim liječnikom, Židovom. Našli smo se u izolacijskom odjelu za presađivanje koštane srži. Obavivši službeni posao kod bolesnika, bili smo sami i razgovarali smo kao pravi prijatelji. Mladi liječnik nije više govorio kao cinik, nego je mirno slušao. Rekao sam mu: »Nitko od mas nije birao sebi ni roditelje ni narod u kojemu će se roditi. Vi možete biti ponosni i sretni da je Bog, kako mi kršćani vjerujemo, od vijeka izabrao da bude začet u ljudskoj naravi i rođen od djevičanske majke Marije koja je pripadala Vašem, židovskom narodu. Zao mi je što Vam to moram reći, ali, ako ne proučavate činjenice koje su navedene u Svetom pismu Starog i Novog zavjeta. Vi ste slični putniku koji u rukama ima avionsku kartu za putovanje, u kojoj je sve naznačeno: i avionska tvrtka, i vrijeme polijetanja, i vrijeme pristizanja na cilj

Vašeg putovanja, a Vi uznemireno hodate amo-tamo aerodromskom zgradom, umjesto da proučite ono što imate u rukama i pitate one koji Vam mogu dati objašnjenja u vezi s Vašim putovanjem. Vi poznajete i priznajete bar Bibliju Starog zavjeta koja je napisana prije dolaska Isusa Krista. Već u toj Bibliji Izaija prorok označuje da će se Mesija roditi od djevičanske Majke i da će Mesija biti Emanuel, to jest Bog s nama, a da će se to dogoditi kad vladalačka palica bude oduzeta od plemena Judina. - Isus Krist rodio se od Djevice Marije za vrijeme vladanja Herodova koji nije bio iz plemena Judina.« Rastali smo se mirno, zamišljeno. Dao "Bog da se jednom, i to zauvijek, nađemo uz našega Božanskog Spasitelja Isusa Krista i uz njegovu djevičansku Majku Mariju !

Šesnaesti srpnja, blagdan Gospe Karmelske. - Nakon večernje sv. mise obavještavaju me: »Jedna gospođa želi s Vama razgovarati.« Dođem u govornicu. Na prvi pogled prepoznajem tu gospođu. To je Edwardova supruga koja je lanjske godine triput obnavljala svoju bračnu vjernost svojem umirućem suprugu kojega je na neko vrijeme napustila. Pokazuje mi »čudotvornu medaljicu« Majke Božje koju sam joj dao prije godinu dana. Pokazuje mi i prvopričesničku sliku svoje nećakinje koja je postala katolkinja. Govori mi o svojem sinu i kćeri koji su osnovali svoje obitelji. Dajem joj još nekoliko »čudotvornih medaljica« od onih što su mi ih dale različite osobe: jedan Hrvat iz Derbyja, jedna Talijanka iz Wimbledona te Irkinje, članice »Marijine legije« iz Dublina. Govorim joj o vrlo uspješnoj pobožnosti primanja sv. pričesti u devet prvih petaka kroz devet mjeseci na čast Presvetom Srcu Isusovom. Drago mi je što me je upravo na blagdan Gospe Karmelske izvijestila o svojem obnovljenom i ustrajnom vjerskom životu. - Deset dana kasnije, u nedjelju 26. srpnja, Edwardova udovica dovodi u bolničku kapelicu na sv. misu za bolesnike svoju rođenu sestru i njezino dvoje djece. Njezina sestra još nije krštena, ali se želi krstiti, a njena starija kći već je krštena i primila je prvu sv. pričest, dok se mlađi sin sprema na sakramente. Zanimljivo i poučno: Edwardova nagla smrt potresla je njegovu obitelj i rodbinu. Da, imaju pravo oni koji tvrde da se život najrealnije prosuđuje U svjetlu smrtne svijeće !

O toj činjenici svoje su inteligentno i svesrdno svjedočenje dali upravo liječnici anglikanci, prezbiterijanci i katolici koji su u bolničkoj kapelici proslavili 50. obljetnicu završetka svojih medicinskih studija. Godine 1937. 160 mladih studenata doktoriralo je iz medicine, a 21. srpnja 1987. u 9.30 sati na ekumensku službu Božju u bolničkoj kapelici skupilo se njih 65 zlatnih jubilaraca da se zahvale Bogu što su svojim znanjem i požrtvovnošću mogH surađivati na slavu Božju i na dobro ljudi. Osim nas, službenih predstavnika različitih kršćanskih zajednica, govorili su, pjevali i svirali sami liječnici-jubilarci. Spomenut ću samo jednoga od njih, a to je organist dr. Tom B M Sloan koji je, unatoč svoj svojoj poodmakloj dobi, mladenačkim žarom davao dokaz kako idu zajedno: i rigorozni studij medicine, i glazbena virtuoznost, i priznavanje Boga i ljubav prema čovjeku. - Jedan drugi liječnik, dr. William Macleod, već idućeg dana, 22. srpnja, pismeno se u ime svojih kolega i kolegica zahvalio prezbiteru'anskom dušobrižniku i meni što smo osobno sudjelovali u ekumenskoj službi zahvale prigodom njihova zlatnog jubileja.

No ne mora čovjek imati doktorat iz medicine da bi bio pažljiv i dobar prema čovjeku iz ljubavi prema Bogu. - Evo primjera ! Nakon prvoga jutarnjeg obilaska bolnicom u ponedjeljak 27. srpnja žurim se da stignem u župnu crkvu na sv. misu koja počinje u 10.30 sati. Posve nepoznati čovjek mojih godina (iznad 60 !), stojeći uza svoj automobil, pita: »Oče, mogu li Vas povesti?« Smijem se i odgovaram: »Hvala! Nemam novca!« I on se smije, otvara vrata svojeg vrlo dobrog automobila i govori: »Samo uđite ! U slobodno vrijeme stojim na raspolaganju ljudima kojima je potrebna pomoć.« Predstavljamo se jedan drugome. Njegovo je ime Matt McGuire, a po

narodnosti je Škot! Za nekoliko minuta već smo pred crkvom Presvetog Srca Isusova. Iznenadna, nesebična pomoć ljubaznog, velikodušnog Škota oduševila me. Molim ga neka me malo pričeka. »Moram Vam dati medalju za hrabrost!« »Kakva je to medalja?« »Odmah ćete je vidjeti!« Za tren oka eto me natrag. Dajem mu dvije »čudotvorne medalje«. Neka je to za njega i za njegovu plemenitu suprugu, jer su oni otvorili za mene novu stranicu u opisivanju Škota koji iz nesebične ljubavi prema Bogu čine dobra djela ljudima. Nakon sv. mise u 10.30 sati nastavio sam ponovno s posjećivanjem bolesnika, ispovijedanjem i pri češći vanj em. Tada sam izašao iz jednog udaljenog bolničkog odjela da bih se uputio na sv. misu u 12.30 sati. Eto ugodna iznenađenja: onaj isti neobično velikodušni Škot, Matt McGuire, stoji u blizini svojeg automobila i maše rukom da dođem. Kaže mi da je njegova supruga oduševljena »medaljom za hrabrost«, a on me ponovno vozi do crkve Presvetog Srca Isusova i nudi mi da će me odvesti i do jedne Gospine spilje u blizini Edinburgha. Zahvaljujem mu na velikodušnosti, no moje poslanje nije da idem na izlete, pa ni na pobožne izlete, nego da budem na službi bolesnicima iz ljubavi prema njihovim dušama.

Moj boravak u Edinburghu primiče se kraju. Osim iznenadnih, hitnih poziva, redovito triput na dan posjećujem različite bolničke odjele i dijelim kojih 50 do 60 svetih pričesti, slušam kojih 30 ispovijedi, a kroz mjesec dana svojega dušobrižništva tridesetosmorici bolesnika podijelio sam sakrament bolesničkog pomazanja. Najstariji bolesnik bio je poljski pukovnik iz II. svjetskog rata, Rvszard Koperski, rođen 3. travnja 1895. Dnevno je primao sv. pričest, a nedjeljom bi ga redovito dovezli u bolničku kapelicu na sv. misu. Najmlađi bolesnik bila je jedna mala, prerano rođena djevojčica, koju sam u smrtnoj opasnosti krstio i podijelio joj sakrament potvrde, ali koja za vrijeme mogega boravka u Edinburghu još nije umrla. Pomalo se oprastam od bolesnika kojima svakodnevno nosim sv. pričest. Dvadesetdevetog srpnja jedan Poljak, bivši sudionik II. svjetskog rata, pokazuje mi kipić sv. Ante s Djetetom Isusom. »To mi je dala kćerka na početku rata i rekla mi je: 'Tata, neka Te Isus i sv. Anto sačuvaju živa u ratu.'« I bolesnik nastavlja: »Rat je davno završio, a ja sam još živ.«

Bogu hvala, u Kraljevskoj bolnici u Edinburghu bolničko osoblje ima i savjesti i istinske humanosti prema svim bolesnicima, uključujući i beznadne, neizlječive bolesnike. Često, gotovo svaki dan, navraćam se jednom nekatoliku koji već dvije godine leži u nesvjestici od potresa mozga. Bolničko osoblje brine se za njega s jednakom, ako ne i većom pažnjom kao i za druge bolesnike. Redovito ga posjećuju ne samo njegova supruga, katolkinja, nego i prijatelji i znanci. Kada sam mu govorio i davao blagoslov, učinilo mi se kao da nešto shvaća, jer su mu se oči micala. Ne znam da li je išta shvaćao, ali vjerujem da Bog sve zna i da prima sve kao da smo njemu učinili, ako smo to učinili bližnjemu iz ljubavi prema Bogu.

Dvadesetdevetog srpnja obišao sam prvi put po bolnici i vratio se kući za sv. misu u 10.30. Misa je upravo završila. Bolnička piskalica **pisti** i pokazuje broj 2 011. Odmah telefoniram natrag na označeni broj. Zovu me hitno u odjel za hitnu pomoć. Trčim na ulicu. Zaustavljam prvi automobil. »Hitan slučaj! Možete li me povesti do hitne pomoći?« »Uđite!« (Ovdje usput spominjem kao svoje zahvalno priznanje svim vozačima u Edinburghu da me je svaki od njih odmah primio u automobil kada god sam, bilo danju, bilo noću, molio njihovu pomoć da me povezu do bolničkog odjela za hitnu pomoć.) - Ljubazni vozač dovezao me do samog ulaza u odjel za hitnu pomoć. Zahvaljujem se kratko i srdačno. Trčim unutra. Bolničarka me odmah uvodi u odjel za operacije. Vidim okrvavljeno lice, ozlijeđeno čelo osamnaestogodišnje djevojke. Pitam je li još živa. »Upravo je preminula. Došla je iz Italije. Dok je ulazila u autobus sa svojom prijateljicom, drugi ju je automobil teško ozlijedio.« Pod uvjetom da je u djevojci još uvijek iskra života, dajem joj odrješenje, bolesničko pomazanje,

papinski blagoslov. Zatim odlazim u govornicu u kojoj je prijateljica preminule djevojke, koja je ušla u autobus u trenutku nesreće. Tu je i njihova profesorica engleskog jezika! Kad im je priopćeno da je Alessandra Marconi upravo preminula, prijateljica preminule djevojke brižnu u plač. I njoj i profesorici izražavam svoju sućut. Predlažem da preminuloj djevojci pomognemo na duhovni način. Njezina prijateljica prihvaća moj prijedlog da prikaže sv. pričest za svoju preminulu prijateljicu. Drugi izlaze iz govornice, a vjerna prijateljica obavlja sv. ispovijed i prima sv. pričest koju prikazuje za pokojnicu. Nakon toga drugi se vraćaju u govornicu. Pitaju za mogućnost da se prikaže sv. misa za pokojnu Alessandru. Dolazi tada i domaćin, Englez, u čijoj je obitelji Alessandra odsjela u namjeri da se usavrši u engleskom jeziku. Englez je sav potresen nenadanom i tragičnom smrću svoje gošće. Alessandrini roditelji žive u Rimu. Telefonski su obaviješteni o smrti svoje kćeri i dolaze da je vide barem mrtvu. Navečer 30. srpnja sastajem se s roditeljima poginule Alessandre. Ona je njihova najstarija kći. Imaju još jednu kćerku i sina koji su ostali u Rimu. Budući da studenti i studentice iz Italije, koji su došli na studij u Edinburgh, zatim talijanski konzul i konzularno osoblje u Edinburghu, engleski nastavnici iz Edinburgha te neki od bolničkog osoblja iz Edinburgha također žele prisustvovati sv. misi zadušnici, dogovaramo se da sv. misa zadušnica bude u prvu subotu, 1. kolovoza, u crkvi Presvetog Srca Isusova u Edinburghu na talijanskom jeziku uz propovijed na talijanskom jeziku. Svi spomenuti došli su na sv. misu zadušnicu koja je bila vrhunac u kojem se ljudsko sjedinjuje s božanskim, u kojem je ljudska bol uzdignuta nadom u sretni život vječni, u kojem pripadnici različitih naroda osjećaju da su djeca istoga Boga te braća i sestre istih ljudskih osjećaja.

Sutradan, 2. kolovoza ujutro, polazim iz Edinburgha i stižem u Zagreb u svoju redovničku zajednicu, ali Kraljevska bolnica u Edinburghu ostala mi je u srcu. Ona je svjetovna ustanova koja promatra i poštuje čovjeka onakva kakav on i jest po svojoj naravi. A čovjek je po svojoj naravi human, to jest čovječanski, to jest takvo biće koje nije samo i jedino lovac na hranu i položaj, borac protiv drugih lovaca na hranu i položaj, nego je član velike ljudske obitelji u kojoj se, doduše, govori različitim jezicima, ali se traži isti ideal: slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje. Kraljevska bolnica u Edinburghu u svakodnevnoj praksi dokazuje istinitost i uzvišenost svojega realnog humanizma: »Love is made of tiny gestures« - »Ljubav je satkana od sitnih kretnja.«

THE TRUE HUMANISM OF A HOSPITAL

Summary

The well-known saying »Love is made of tiny gestures« can be used as a touchstone of the attitude of any society towards its members, especially towards the members who are a »burden« to the society: unborn children; the sick and handicapped; and the old and dying. For the third time I have worked in The Royal Infirmary of Edinburgh during one month of my summer holidays and have again found it to be a secular institution with a truly human attitude towards both the bodies and the souls of all human beings who seek help there. Even convicts under police guard are allowed to have contact with the priest. Priests are also permitted to meet, with due precautions, those patients who are in isolation wards, or who are taken into operation theatres. At the wish of the patients or of their relatives the priest is invited to baptize children, to console the afflicted, to assist those who are approaching the end of their earthly lives, and to offer the sacrifice of the Mass in the hospital chapel for the living and the dead. Anyone in the hospital may ask and obtain information from the priest about God and religion. The Medical Graduates Golden Jubilee Reunion had its ecumenical thanksgiving service in the hospital chapel with the cooperation of Anglican, Presbyterian, and Catholic religious ministers. Funeral Masses and burials for dead patients are also performed with the cooperation of religious ministers. The spirit of human cooperation is extended even outside of the hospital by men and women who most willingly take the priest to the emergency ward in order to help other human beings with their urgent bodily and spiritual needs. »Love is made of tiny gestures« is not just a well-known saying but a lovely practice at The Royal Infirmary of Edinburgh.